

— בדרך כלל אין פקודות עבודה ניתנות, כאשר מדובר בתיקונים, שאינם דורשים חומרים, או כאשר דרושים חומרים לשימוש שוטף, שאינם ניתנים למדידה. פקודות העבודה לבית הדפוס הן מרוכזות בנפרד, ואילו פקודות העבודה, המיועדות ליחידות התחזוקה, מתויקות ללא הפרדה בין יחידה ליחידה, ולכן קשה לקבל נתונים מרוכזים על פעולותיה של כל יחידה, שיאפשרו לעמוד על מידת ניצולן של יחידות התחזוקה השונות.

בית הדפוס

בית הדפוס מבצע את מרבית עבודות הדפוס הדרושות למשטרה; הוא העסיק בעת עריכת הביקורת שבעה עובדים. נוסף על כך מומינה המשטרה עבודות דפוס בבתי דפוס פרטיים בהוצאה שהגיעה בשנת 1974 ל-184,240 ל"י.

בדו"ח השנתי 16 (עמ' 357) נקבע, שהספקת חומר מודפס למשרדי הממשלה הוא מתפקידי המדפיס הממשלתי. בעקבות הביקורת, הודיעה המשטרה, שבית הדפוס יחוסל באורח הדרגתי, ואמנם הוחל בצמצום היקף עבודתו של בית הדפוס, ועבודות הדפסה נמסרו למדפיס הממשלתי. אולם בעקבות התרחבותה של משטרת ישראל והגידול במשימות השונות, שהוטלו עליה באחרונה, חל גידול מהותי בצורכי ההדפסה של המשטרה, בעיקר במספר הסוגים של הטפסים ובכמות המודפסת של כל טופס.

ממצאי מעקב

גיוס שוטרים

דו"ח שנתי 24, עמ' 458

הפרסומת והתעמולה הם כלים, שבעזרתם ניתן להגביר את גיוסם של אנשים מתאימים לשירות במשטרה. בתקופה שאליה התייחסה הביקורת — המחצית הראשונה של 1973 — לא עשתה המשטרה תעמולה בכלי התקשורת אלא במידה מצומצמת מאד.

בשנתיים האחרונות הוגברה תעמולת הגיוס למשטרה על ידי פרסום מודעות בעתונים וכן הופק סרט הסברה.

בלשכות הגיוס לא נמצא מידע מעודכן על תנאי השכר הצמודים לתפקידי המשטרה המוצעים למועמדים.

לשכות הקליטה (לשעבר "לשכות גיוס") מקבלות עלונים מעודכנים הכוללים את תנאי השכר המוצעים למועמדים בתפקידים שונים בשירות.

לא הייתה בידי המשטרה תחזית כוללת להגדרת צרכיה בכוח אדם לתפקידים השונים לטווח ארוך.

מחלקת תכנון וארגון שבאגף הארגון הכינה תוכנית רב-שנתית, הכוללת תקני כוח אדם.

הנוהל הפנימי, המגדיר את עבודתם של קצין גיוס ראשי ושל לשכות הגיוס, הוצא עוד בספטמבר 1964. מאז חלו שינויים רבים בהוראות הנוהל, ואף הוצאו תיקונים לעדכונו, אולם הפעולה עדיין לא הושלמה. לפיכך, לא התאים הנוהל להיות לעזר לעובדי הגיוס בעבודתם או כלי הזכרה לעובדים חדשים בתחום הגיוס. גם יומני הרישום, שנוהלו בלשכות הגיוס, לא ענו על הצרכים. כתוצאה מכך קבעו לעצמן הלשכות רישומי עזר, כל אחת לפי הבנתה. מחלקת כוח אדם המעבירה לקצין גיוס ראשי, אחת לחודש, דו"ח סטטיסטי על מצבת כוח האדם,

ביחידות המשטרה השונות, לרבות מספר האנשים החסרים לתקן. דו"ח זה לא פירט את תפקידם של החסרים להשלמת התקן, ולכן לא יכול היה לשמש כלי עזר יעיל די הצורך להכוונת לשכות הגיוס בעבודתן. הביקורת המליצה, שהמשטרה תבחן את מערכת הרישומים המתנהלים בלשכות ותקבע את צורת הרישום המתאימה ביותר.

בעת בדיקת המעקב נמצא קובץ נהלים חדש בשלבי עריכה, לפיו מערכן מדור מיון וקליטה את לשכותיו בנושאי קליטת כוח אדם למשטרה; יומני הרישום בוטלו ועתה משתמשות הלשכות בכרטיסיות שתוכננו, כדי לענות על הצרכים; לא חל שינוי בדו"ח הסטטיסטי; במחצית השנייה של שנת 1974, אוחדו הרישומים בלשכות וצורתם נקבעה מחדש.

לשכות הגיוס קיבלו הוראות לגייס אנשים לתפקידים מסוימים או לגייס אנשים מסוימים מיחידה מסוימת, פעם באמצעות מחלקת כוח אדם ופעם ישירות מהיחידה. הלשכה בחיפה קיבלה הזמנות רק בכתב, בעוד שהלשכות בירושלים ובתל אביב קיבלו הזמנות גם באמצעות הטלפון. גם בצורת רישום ההזמנות היו הבדלים בין לשכה ולשכה. מועמדים רבים נשלחו ליחידות לראיון או למבחן כדי לקבוע את מידת התאמתם לשירות. לשכות הגיוס לא דאגו לקבל את המידע המתאים מהיחידות, והללו לא דאגו למסור ללשכות את הידוע להם על המועמדים.

מדור המיון והקליטה מעביר את הוראות הגיוס אל הלשכות הכפופות לו. יחידות המשטרה רשאיות לפנות רק אל המדור ולא אל הלשכות כבעבר; ביוני 1974 הונהג טופס אחיד — דרישה לאיוש משרה פנויה — לכל הלשכות; המעקב אחרי מועמדים הנשלחים לראיונות בעשה כיום באמצעות כרטיס לכל מועמד, המתנהל בלשכה. היחידות מוסרות ללשכות בין במכתבים חתומים ובין בטלפון את התשובות המיועדות למועמדים.

משרד מבקר המדינה בדק בלשכות הגיוס את משך הטיפול ב-106 מגויסים בשנת 1972. נמצא כי ב- $\frac{3}{4}$ מהמקרים הסתיים תהליך הגיוס תוך חודשיים ויותר. הביקורת המליצה על שיפורים בתחום זה.

חל שיפור בהליך הגיוס של שוטרים אולם נמצאו עדיין מקרים בהם הליך הגיוס היה ממושך.

הדו"חות של קצין גיוס ראשי לממונים עליו לא כללו מידע מדויק ומפורט די הצורך על הגיוס למשטרה, ובמיוחד היו לקויים בכל הנוגע למועמדים שלא גוייסו. הדו"ח הטעה כיוון שנכללו בו אף מועמדים רבים שבאו לתחנות הגיוס רק לשם קבלת פרטים על תנאי התעסוקה במשטרה.

הדו"ח לשנת 1975 יותר מפורט. נרשמו בו בנפרד אנשים שבאו רק לשם קבלת פרטים.

פעולות הדרכה

דו"ח שנתי 24, עמ' 462

המבנים והציוד בבית הספר לקצינים בכירים, המשוכן בבית המרגוע לשוטרים בנעורים, שייכים לחברת קרנות השוטרים בע"מ (חברה למתן שירותי רווחה לשוטרים). לא נערך חוזה או כל הסכם בכתב להסדרת היחס הכספי המשפטי בין הצדדים.

הליקוי תוקן.

במחלקת ההדרכה היה קיים מדור להדרכה מרחבית, שהוא מטה להדרכה ביחידות המשטרה. תפקיד ראש מדור ההדרכה המרחבית לא היה מאויש ב-1972 ומשום כך לא היה פיקוח נאות על קיום ההדרכה במרחבים.

במחצית השנייה של 1974 אוייש התפקיד אולם מחלקת ההדרכה אורגנה מחדש ב-1975 והתפקיד בוטל. כיום קיימים במחלקה שלושה מדורים, וסדנה לעזרי לימוד. בעת עריכת המעקב לא אוישו תפקידי ראשי המדורים ותפקיד ראש הסדנה; גם תפקידים אחרים במדורים לא אוישו, ורק בשלוש מחמשי יחידותיה של המחלקה שימשו בעלי תפקידים.

האחריות הישירה לארגון ההדרכה במרחבים וביחידות המשטרה הוטלה על קצין הדרכה מחוזי. רק במחוז הדרומי פעל ב-1972 קצין הדרכה מחוזי, ואילו במחוז תל אביב מילאו את התפקיד סגן מפקד המחוז ובמחוז הצפוני — קצין סיור ומבצעים של המחוז. בשני מחוזות אלה לא נערכו תכניות הדרכה שנתיות מפורטות מטעם מפקדת המחוז, וכל יחידה קבעה לעצמה את סדרי ההדרכה. סגן מפקד מחוז תל אביב הסתפק בקביעת מספר שעות ההדרכה, שיש לתת לקצינים ולשוטרים, וזה היה קטן בהרבה משנקבע בפקודות הקבע: ב-1973 מונה במחוז הצפוני קצין הדרכה מחוזי, והוא התחיל להעביר תכניות אימון ליחידות המחוז.

בשלושת המחוזות פועלים קציני הדרכה מחוזיים שההדרכה היא עיסוקם הבלעדי. לשנת 1976 הכינה מחלקת ההדרכה תכנית הדרכה ארצית, שלפיה צריכים המחוזות להכין את תוכניותיהם. במחוזות הצפון והדרום קיימות תוכניות הדרכה מפורטות. התכנית במחוז תל אביב עוד לא סוכמה.

אף שהשתתפות אנשי המשטרה בפעולות ההדרכה היא חובה, חלק ניכר מהשוטרים נעדר מהן. הדיווח על פעולות ההדרכה המרחביות לא היה סדיר ומלא.

לא חל שינוי ניכר.

ההדרכה המרחבית, שרוב אנשי המשטרה משתתפים או צריכים להשתתף בה, לא נערכה בהיקף הדרוש. הביקורת המליצה, שהמשטרה תקים צוות, שיבדוק את מערך ההדרכה המרחבית ויקבע מחדש את הקריטריונים לביצועה ובעיקר את תוכן הלימודים, מחזוריותם הרצויה, מועדי הלימודים והדרכים. לעודד השתתפות בפעולות הדרכה. עוד הציעה הביקורת להפנות לתחום זה אנשי מקצוע מתאימים.

בעקבות דיונים שנערכו במשטרה הוחלט על שינוי מערך ההדרכה. תכנית ההדרכה הארצית הכוללת לשנת 1976 מגדירה את ההדרכה המרחבית לתחומיה. בעת עריכת בדיקת המעקב בינואר 1976 לא ניתן היה עדיין להעריך את תוצאות השינויים.

ביקורת גבולות

דו"ח שנתי 24, עמ' 466

הבקרים בתחנות הגבול לא הקפידו די הצורך על כך, שהנוסעים ימלאו בטפסים המיועדים לרישום תנועת נוסעים את כל הפרטים, שנתבקשו למלא. לעיתים מולאו הטפסים בכתב לא ברור; ולעיתים גם העתק הטופס לא היה קריא. כתוצאה מכך הצטברו טפסים רבים, שלא ניתן היה למיינם כדי לכלול אותם בכרטסת של נכנסים ויוצאים (ראה להלן); במקרים אלה נבצר היה מהמשטרה לתת מידע על הימצאם של האנשים בארץ או על היעדרם ממנה.

בדיקה אקראית של טופסי רישום בכרטסת, שנערכה בתחילת 1976, הראתה שעדיין חסרים בהם, לעתים, פרטים הטעונים מילוי. מספרם של הטפסים, שהיו בלתי ניתנים לזיהוי, פחת במידה ניכרת.

לא היה קיים מעקב מטעם משרד הפנים והמשטרה אחר נוסעים, שהגיעו לארץ ולא יצאו, לאחר שפג תוקף האשרה שלהם; נוסע כזה מתגלה על פי רוב על ידי הבקר רק כאשר יצא מהארץ.

כרטסת של נכנסים ויוצאים התנהלה במטה הארצי בשיטה ידנית; כרטסת זו שימשה מקור מידע להימצאם של אנשים בארץ או ליציאתם ממנה. עוד בדו"ח שנתי 19 של מבקר המדינה המליצה הביקורת על מיכון העבודה ביחידת הרישום בשל ריבוי הרישומים שבכרטסת. בשנת 1973 סוכם בין המשטרה ובין משרד הפנים, שהכרטסת תועבר למשרד הפנים ותכלל במסגרת של מערכת מורחבת למיכון מירשם האוכלוסין, שתוכנית שנתית להפעלתה אושרה עקרונית. על סמך הכרטסת אמור היה משרד הפנים להיערך גם למעקב אחר בעלי אשרות שפג תוקפן (ראה דו"ח שנתי 25, עמ' 546, "שירותי עליה ומרשם אוכלוסין"). לפי המתוכנן היתה הכוונה להעביר את הכרטסת במרוצת 1974.

עד סוף 1975 לא הוכנה הכרטסת הממוכנת, אולם הוכנה תוכנית הפעלה נסיונית של המיכון, ולקראת סוף 1975 נתקבל אישור מטעם אגף התקציבים באוצר להרצה נסיונית של התוכנית.

במטה הארצי ובתחנות הגבול התנהלה רשימה שכללה את שמותיהם של אנשים, שהיה צורך לבצע לגביהם פעולה מסויימת בעת כניסתם לארץ או בעת יציאתם ממנה (רשימת ביקורת גבולות — רשב"ג). בתחנות הגבול בנמל התעופה בן גוריון ונמל חיפה עודכנו הרשימות באורח סדיר, על פי הוראות המטה הארצי, ואילו בתחנת אילת, נעזרו ברשימות המנוהלות בלוד ובחיפה.

בנמל אילת לא היו עדיין רשימות של ביקורת גבולות והוא נעזר בנתוני נמל התעופה בן גוריון. לדברי המשטרה יוחל באילת בפברואר 1976 בניהול רשימת ביקורת גבולות מעודכנת, לאחר ששדה התעופה המקומי נפתח לטיסות ישירות של תיירים מחו"ל.

משק הרכב של המשטרה

דו"ח שנתי 24, עמ' 470

על פי הכללים, שקבעה לעצמה המשטרה, יש להחליף רכב סיור כעבור ארבע שנות שירות או 250,000 ק"מ; רכב נוסעים אחר וטנדרים כעבור חמש שנים; ורכב כבד — פרט לאוטובוסים ומשאיות — כעבור שבע שנים. בתחילת 1973 היו בשירות המשטרה כ-230 מכוניות, שעברו את הנורמות, שהוזכרו לעיל, אם מבחינת גיל הרכב ואם מבחינת הקילומטריז' שעשו.

בשנתיים האחרונות הוחלף רכב בכמות ניכרת הודות לתקציבים שהופנו למטרה זו ובסוף 1975, נמצאו רק כלי רכב מעטים שעברו את הנורמות של קילומטריז' או של גיל.

היה פיצול רב בהזמנת חלפים, והוצאו הזמנות רבות בסכומים קטנים ולפריטים יחידים, ומשום כך נרכש חלק ניכר מהחלפים בשוק המקומי בלא מכרזים. בכך החמיצה המשטרה אפשרות לחסוך בהוצאות על ידי הזמנות מרוכזות ובתנאי תחרות.

בדיקה במדור הקניות ובמחסן הראשי של מחלקת התחבורה הראתה, שחל שיפור בנושא רכישת חלפים, מבחינת ריכוזם. בסוף 1975 נעשה הסכם עם חברה, לפיו תערוך המשטרה את קניות החלפים לרכב משני דגמים אצל החברה בלבד, וזו תתן הנחה בשיעור של 25% מהמחיר הקטלוגי וקדימות בטיפול ברכישות. מדור הקניות פועל לחתימת הסכמים דומים עם חברות נוספות.

חלק ניכר מהקניות הבודדות, עד 500 ל"י כל אחת, עשה קניין יחיד שבמדור הקניות; הקניות היו במחירי השוק. הסדר זה נוגד את כללי הבידוק.

כיום מעסיק מדור הקניות שני קניינים בנושא התחבורה וראש המדור מאשר כל רכישה המבוצעת על ידיהם.

על פי ההוראות הפנימיות של המשטרה הייתה רשאית גם מחלקת התחבורה לקנות חלפים, כאשר הם היו דרושים לה באופן דחוף לרכב המושבת בסדנה בשל חסרונו של חלף; וכן חלפים לרכב לא סטנדרדי, שצריך לחפש אחריהם באופן מיוחד. התברר, שלמעשה רכשה מחלקת התחבורה במישרין כמחצית מהחלפים הבודדים, שרכשה המשטרה מספקים מקומיים.

הסדר זה הופסק וכיום מבוצעות הרכישות באמצעות מדור הקניות בלבד.

על פי ההוראות יש לרשום בכרטיס המלאי, המנוהלת במחסן התחבורה הארצי, את המלאי המזערי והמירבי של כל פריט ופריט. את מכסות המלאי יש לקבוע בהתחשב בתנועה השנתית של כל פריט, במשך זמן ההספקה מחוץ לארץ ובאפשרויות הרכישה בארץ. בדיקה מדגמית של פריטים שבמחסן העלתה, שלמעלה ממחצית ההזמנות לחלפים נערכו כשהמלאי היה מתחת לכמות המזערית הרשומה בכרטיס. הדבר הצריך רכישות בתנאים לא נוחים.

בביקורת מעקב שנערכה בסוף 1975 נמצא שהמחסן המרכזי רושם בכרטיסות את המלאי המזערי בלבד; בפריטים רבים לא נקבע אף מלאי מזערי ובכרטיס נרשם "להזמין לפי דרישה".

כלי רכב עוברים בדיקות תקופתיות בסדנה במועדים קבועים מראש. רובם של כלי הרכב יוצאים את הסדנה ביום שבו הם מוכנסים אליה. בסדנת חיפה הועלו מקרים רבים, שרכב נשאר בבדיקה חודשית ימים אחדים; בסדנת ירושלים היו מקרים של השבתת רכב בעיקר גיפים, לצורך תיקונים, במשך 4-5 ימים ולעיתים אף זמן יותר ממושך.

בסדנת חיפה צומצם מספר כלי הרכב שנשאר בבדיקה חודשית ימים אחדים; בסדנת ירושלים לא חל שינוי.

אחד התיקונים השכיחים מאוד, שבהם עוסקות סדנאות המשטרה, הוא החלפת מצמד. הבדיקה העלתה מקרים רבים, במיוחד בגיפים, שברכב אחד הוחלפו חמישה עד תשעה מצמדים במשך שנה אחת. בעקבות המלצות צוות עבודה מ-1970 נרכשו באמצע 1972 כלי רכב חדשים המצוידים בתיבת הילוכים אוטומטית. עד סוף 1973 צוידו 102 כלי רכב בתיבת הילוכים כזאת.

תיבת ההילוכים האוטומטית לא פתרה את בעית המלאי. בחודשים ינואר-אוקטובר 1975 שופצו בבית המלאכה של המשטרה 255 תיבות הילוכים אוטומטיות של 83 מכוניות מדגם פורד קורטינה שברשות המשטרה.

השימוש בגיפים מהווה בעייה קשה מבחינת תחזוקה. כלי רכב זה, בעל מנוע של 4 גלילים, לא עמד במעמסה הנדרשת מכלים מסוג זה.

המשטרה הודיעה בתחילת 1974 שבעתיד היא תרכוש גיפים בעלי שישה גלילים, שמנועיהם חזקים יותר.

כל הגיפים החדשים המוכנסים לשרות הם בעלי מנוע של 6 גלילים.

משרד מבקר המדינה בדק את שעות העבודה, שהושקעו בשיפוץ מנועים, בבית המלאכה לחידוש מנועים ודן עם המשטרה על הצורך להוסיף לשעות העבודה את שעות ההרצה של המנועים, שלא נכללו בחישוב.

שעות ההרצה נלקחות כיום בחישוב ההשקעה הכוללת לשיפוץ מנועים בבית המלאכה.

מנועים נבחנו וקיבלו אישור להוצאה מבית המלאכה על ידי אחד מעובדיו; לא היה במחלקת התחבורה נושא תפקיד של ביקורת איכות או בחינה סופית.

במחלקת התחבורה מועסק מהנדס המשמש קצין ביקורת טיב. תפקידו לבדוק מדגמית את המנועים המשופצים, לטפל במכללים וחלפים, המוחזרים כפגומים מהחיקות, וביעול תהליכי העבודה במחלקה.

שירות בתי הסוהר

בית הסוהר תל-מונד

חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א—1971, קובע, כי גילו המזערי של עבריין, שלבית משפט ניתן לדונו למאסר, הוא 14 שנה. בית הסוהר תל מונד מיועד לאסירים יהודיים בגילים 14 עד 21 שנה. מרבית האסירים בבית סוהר זה הם בגילים 16 עד 18.

בית הסוהר שוכן במבנה משטרה מנדטורי מסוג טאגארט, אשר שימש בעבר כבית סוהר כללי. משהוחלט להפכו למוסד מאסר לצעירים, הורחב המבנה, ונוספו בו אגפים ומתקנים שונים. בעת הביקורת שכנו בבניין המרכזי ארבעה משבעת האגפים של המוסד וכן מטבחים, חדרי אוכל, מרפאה ושירותים; שלושת האגפים הנותרים הם מחוצה לו וכן בתי המלאכה לאסירים והמשרדים והוא הדין למקומות מגורי הסוהרים. מערכת המיבנים כולה מוקפת גדר בטחונית.

במסגרת בית הסוהר פועל מרכז לחינוך ושיקום מקצועי של משרד העבודה. המרכז מקיים קורסים מקצועיים ובית ספר. אלו מיועדים להביא את החניכים לרמה, שבה יוכלו לעמוד בבחינות לצורך סיווג מקצועי על ידי משרד העבודה ובמקביל לקבלת תעודת גמר בית ספר יסודי. משרד העבודה מתאם את פעילות המרכז עם נציבות שירות בתי הסוהר.

בשנת 1974 היו בבית הסוהר, בממוצע יומי, כ-330 אסירים, לרבות עצורים, שטרם נשפטו מריכוז, שנערך על ידי הביקורת מנתוני המסמכים של בית הסוהר, עולה, כי אותה שנה נקלטו בבית הסוהר 658 אסירים ושוחררו 468. סגל בית הסוהר מנה בסוף אותה שנה 145 איש, מהם 5 עובדים סוציאליים. עוד הועסקו בבית הסוהר מורים ומדריכים, אנשי משרד העבודה, אשר הפעילו את המרכז להכשרה.

לפי חישוב, המוצג בדברי ההסבר להצעת התקציב של משרד המשטרה לשנת הכספים 1975, ההוצאה על החזקת בית הסוהר תל-מונד הועמדה לאותה שנה על סך 7.9 מליון ל"י; ההוצאה השנתית על החזקת אסיר, לרבות זקיפת ההוצאות הכלליות של נציבות בתי הסוהר, המתקבלת מאומדן הוצאה על 390 אסירים ליום, היא בסך 21,000 ל"י — בדומה לזו שבבתי סוהר אחרים. הוצאה זו אינה כוללת חלק גדול מההוצאה על הכשרה מקצועית והשכלה, שבה נושא תקציב משרד העבודה (ראה להלן).

בתקופה ינואר עד אמצע מארס 1975 ערך משרד מבקר המדינה בדיקה בבית הסוהר; נבדקו בעיקר הנושאים הבאים: הפעילות בתחום החינוך וההכשרה המקצועית, תשלום בעד עבודת אסירים, תנאי מאסר ושמירת זכויות האסירים, השירות הרפואי, סדרי אבטחה ואפסנאות.